Hvitfargen

På mange måter er hvitfargen både mytisk og hellig, og i vår vestlige kultur representerer hvitt uskyldighet og renhet, glede og ære. For de gamle grekere var hvit fargen for rent vann. For oss nordboere har vel hvitfargen forbundet med det stille vinterlandskapet. Symbolsk står hvitt for månen, og vi snakker om det "hvite lyset fra oven". Den hvite månen er nattens øye, noe som minner oss om hvitfargens motpol, nemlig svart. De to er nesten uatskillelige.

Av ifi.no

I keisertidens Roma var hvitt dødens og sorgens farge, og i vestens kulturerer dette opprettholdt, men vi sørger i sorte klær. Kontrasten fremheverhvitfargens uttrykk, som i Japan, der gleden er svart og sorgen hvit. Kinesernegav også fargen hvit til sine døde som symbol på en ny åndelig tilstand. Meddette berører vi hvitfargen som det overnaturliges farge, spøkelsetsmaterialising, for alle gamle slott hadde jo en hvit dame som gikk igjen.

Er hvitt en farge?

Det finnes flere filosofier som berører dette opp gjennom historien.Leonardo da Vinci (1452-1519) satte hvitt som den første fargen, ettersom denvar opphavet til og mottager av alle andre farger. Svart representerte for hamden totale «uteblivelse». «Ettersom malere ikke kan klare seg uten disse to,skal vi plassere dem blant fargene,» sa han. De andre fargene fikk så enrangordning: hvit, gul, grønt, blått, rødt og svart.

Vitenskapsmannen Newton (1642-1727) mente at hvitt inneholdt alle fargene,og viste ved brytning gjennom prismet hvordan det hvite lyset besto av etkontinuerlig bånd av rene kulører, beroende på at glass har forskjelligbrytningsindeks for de forskjellige bølgelengder. Han gjorde et tilsvarendeforsøk der han samlet lysstrålene innenfor spekteret som produserte rødt, grøntog blått lys, og oppnådde hvitt lys. Dette var kanskje begynnelsen på enmytedannelse om hvitt som nøytralt, og derved en "ikke- farge." Detvanlige i dag er imidlertid å skjelne mellom kulørte og ukulørte farger, derhvitt og svart kommer i den siste kategorien.

Den hvite veggens arkitektur

I arkitekturen har hvitfargen hatt en helt spesiell stilling. Mangekirkebygg er i nyere tid malt hvite fordi fargen forbindes med jomfruelighet.Renhetsbegrepet har også vært ettertraktet av de arkitekter som framelskerform, og som derved ser fargen som forstyrrende. Renessansen dyrket den renehvite formen i sin tolkning av antikken, og århundrer senere sto Le Corbusier isentrum for den modernistiske arkitektur som selve opphavsmannen til "le murblanc". Hans verk, som av ettertiden blir oppfattet som symboler på den hviteveggens arkitektur, var i virkeligheten preget av en sterk bevissthet omfargens potensiale, der hvitt riktignok var en viktig ingrediens, fordi denrammet inn fargene på en vakker måte.

At antikken var polykrom vet vi nå, etter at arkeologene har funnetfargespor på skulpturer og arkitraver, men renhetsbegrepet er likevel slåttettertrykkelig fast som hvitt.Man kan spørre seg om fargene (de kulørte) meddette er blitt arkitekturens tapte språk, i det vi fremdeles ser trangen tilhvitt manifesterte seg i samtidsarkitekturen. Våre hvite sørlandsbyer er ogsåeksempler på dyrking av den hvite fargen, både som symbol på seilskutetiden,men også som en reminisens av klassisismens forherligelse av marmoren. Da disseidyllene blomstret opp rundt 1920, ble de hvite fasadene synonymt medvelstående, det blyhvite pigmentet var nemlig svært dyrt da det kom. Senerefikk vi titanhvitt , som var rimeligere, slik at vanlige folk kunne malegatefasaden i den ettertraktede fargen. Et tredje hvitt pigment som etter hvertkom på markedet var zinkhvitt, som er kjøligere og renere en blyhvitt, men hardårlig dekkevne som husmaling.

Det spesielle med hvitfargen i bygningsmiljøer er at den i et polykromtmiljø kan virke malplassert og tander, mens den i store mengder kan bli uhyreautoritær og nærmest vulgarisere ethvert forsøk på kulørthet. Denne tendensenkan føre til fullstendig kamuflasje av arkitekturen om vinteren, når snøenlaver ned. Noe annet er det i sydligere strøk, der den knallblå himmelen og detturkise havet gir en vakker ramme rundt de hvitkalkede husene året rundt.Grekerne er dessuten flinke til å bekjempe "det hvite tyranniet" medsine blå dører og vinduskarmer. Kanskje kan vi lære noe av dette og skape flerekontrasterende flater i de hvite byene, gjerne med de tradisjonellejordfargene. Rosene kan ikke gjøre jobben hele året.